

var. *glaberrimum* STROBL) jsou v ČR vzácné; byly sbírány např. u Domažlic, Hlubočep. Rostliny s narůžovělými květy (popsané z Kraví hory v Brně jako var. *semicalvum* SCHUR) rostou roztroušeně po celém území. Rostliny s tyčinkami přeměněnými v korunní lístky sbíral Hora u Klince, Patočka v Brně; popsal je Pluskal od Doubravniku jako var. *pleniflorum*.

Ekologie a cenologie: Sušší neúplně zapojená travnatá místa, pole a úhory, okraje polních cest, násypy železničních tratí; na hlinitožílovitých až písčitých půdách. Ve společenstvech tříd *Sedo-Scleranthetea* a *Festuco-Bromeetea*.

Rozšíření v ČR: Roztroušeně až dosti hojně v celém termofytiku, v mezofytiku v nižších a teplejších polohách, na Českomoravské vrchovině jen na zcela okrajových místech; v oreofytiku chybí. Od nížin do podhůří (max.: Volyňské Předšumaví, Bohumilice, ca 600 m). — **Mapy:** SLAVÍK FKS 1986: 120.

T: všechny fyt. o. — M: 24a. Cheb. pán. (Horní Ves), 27. Tachov. bráz. (Nový Kramolín; Trhanov), 28f. Svojs. pah. (Šipín), 29. Doup. vrchy (Stráž nad Ohří), 30b. Rak. kotl. (Rakovník), 31a. Plz. pah. vl., 32. Křivokl., 33. Branž. hv. (Loučim; Chudenice), 35. Podbrd., 36a. Blat. (Chobot), 36b. Horaž. (Pačejov; Horažďovice), 37a. Hor. Poot. (Sušice), 37b. Suš.-horaž. váp. (Rabí; Hejná; Velké Hydčice), 37e. Volyň. Předšum. (Bohumilice), 38. Bud. pán. (České Budějovice), 39. Třeboň. pán. (rybník Rožmberk; Veselí nad Lužnicí; Soběslav), 41. Stř. Povlt., 42. Votic. pah. (Tábor; Sedlčany), 44. Mileš. střed., 45a. Loveč. střed. (Malečov; Děčín; Jedlka), 52. Ral.-bez. tab. (Bělá pod Bezdězem), 53a. Českolip. kotl. (Česká Lípa), 55a. Malosk. (Malá Skála), 56b. Jil. Podkrk. (Hostinné), 59. Orl. podh. (Náchod), 61b. Týnišť. úv. (Čestice), 62. Litomyš. pán., 63f. Českotřeb. úv. (Třebovice), 63h. Svit. úv. (Hradec nad Svitavou), 63k. Moravskotřeb. vrchy (Kochov), 64b. Jevan. ploš. (Ondřejov), 65. Kutnoh. pah. (Kaňk; Kutná Hora; Pařížov), 67. Českomor. vrch. (Staré Hory; Helenín; Dolní Smrčné; Rožná; Oslavice), 68. Mor. podh. Vysoč., 71c. Drah. podh. (Luleč; Pistovice; Cakov), 72. Zábř.-unič. úv., 73b. Hanuš. vrch. (Filipov; Sobotín), 74. Slez. pah., 76. Mor. brána, 77c. Chříby (Bělov), 78. B. Karp. les., 79. Gottw. vrchy (Napajedla), 83. Ostr. pán.

Celkové rozšíření: Severní části areálu druhu na sever po Norsko a Suffolk ve Velké Británii, přes j. Švédsko a Ukrajinu po dolní Povolží; od stř. Evropy k jihu přechází ± plynule v areál druhého poddruhu.

7. *Moenchia* EHRH. — bělička*)

Moenchia EHRHART Neues Mag. Aertzte 5: 203, 1783, nom. cons. — Syn.: *Alsinella* MOENCH Meth. Pl. 222, 1794.

Jednoleté, lysé byliny. Lísty přisedlé. Květy 4četné, jednotlivé nebo ve velmi chudokvětých viđlancech; kališní lístky 4, bylinné, s bělavým blanitým okrajem; korunní lístky 4, celistvé, celokrajné; tyčinky 4, řidčeji 8; gynecium lyzikarpní, srostlé ze 4 plodolistů, čnělky 4. Plod tobolka otvírající se nanejvýš do $\frac{1}{3}$ 8 zuby. — 6 druhů v z. a stř. Evropě a zejména ve Středozeří. — Protogyn. Entomogam. Autogam.

*) Zpracovala M. Dvořáková.

(b) subsp. *viscosissimum* (ČELAK.) DVOŘÁK — plevel okoličnatý žláznatý

Holosteum umbellatum L. subsp. *viscosissimum* (ČELAKOVSKÝ) DVOŘÁK Scr. Fac. Sci. Natur. Univ. Purkyn. Brun.-Biol. 10: 263, 1980. — Syn.: *Holosteum umbellatum* L. var. *viscosissimum* ČELAK. S.-B. Königl. Böhm. Ges. Wiss. 1881: 387, 1882. — *H. ciliatum* OPIZ Naturalientausch no 9: 128, 1825 p.p. — *H. umbellatum* L. subsp. *glutinosum* (BIEB.) NYMAN Consp. Fl. Eur. 112, 1878 sensu auct. medioeur. — *H. umbellatum* L. var. *parcegladulosum* SCHUR Verh. Naturforsch. Ver. Brünn 15/2: 138, 1877. — *H. umbellatum* L. var. *heuffleri* OBORNÝ Verh. Naturforsch. Ver. Brünn 24 (1885): 1118, 1886. — *H. umbellatum* L. subsp. *heuffelii* DOSTÁL Klíč Květ. ČR, 342, 1954 non *H. heuffelii* WIERZB.

Poznámka: *Holosteum glutinosum* (BIEB.) FISCH. et MEY. má korunní lístky 1,5-2,0× delší než kališní lístky, 8-10 tyčinek v květu, tobolku 6,5-9,0 mm dl., semena 0,8-1,4 mm dl., 0,6-1,0 mm šir. Roste od Krymu a Povolží do Střední Asie, na jihu od Malé Asie do Pákistánu.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Českoslov., no 1317.

Rostliny (8-)15-35(-39) cm vys., hustě žláznatě chlupaté i na květních stopkách a na kališních lístcích. Lísty roztroušeně chlupaté, hustě žláznatě brvitě. Květy bílé.

$2n = 20$ (ČSR: 18b. Dolnomor. úv.)

Ekologie a cenologie: Na výslunných stráních, okrajích cest. Suché půdy různých, převážně bazických substrátů (čedičové horniny, hadce, vápence), váté písky. Ve společenstvech svazů *Plantagini-Festucion ovinae* a *Koelerion glaucae*.

Rozšíření v ČR: V termofytiku; v mezofytiku pouze na půdách s odpovídajícím horninovým podkladem; převážně v nížinách, výjimečně až v suprakolinním stupni (max.: Rožná, 540 m).

T: Doup. pah. (vrch Úhošť u Kadaně), 4a. Loun. střed. (vrch Brtník u Chraberců; Most), 4b. Lab. střed. (Ústí nad Labem), 6. Džbán (Kladno), 8. Čes. kras, 9. Dol. Povlt., 10. Praž. ploš., 11. Stř. Pol., 12. Dol. Pojiz. (Radouč u Mladé Boleslavi), 14a. Bydž. pán. (Labská Chrást; Vysoké Veselí), 16. Znoj.-brn. pah., 17. Mikul. pah., 18. Jihomor. úv., 20. Jihomor. pah., 21a. Han. pah. (Olomouc). — M: 67. Českomor. vrch. (Rožná), 68. Mor. podh. Vysoč. (okolí Brna; Třebíč).

Celkové rozšíření: Od j. a jv. do stř. Evropy; s. Afrika.

**1. *Moenchia erecta* (L.) G., M. et SCH. — bělička
vzprámená**

Moenchia erecta (LINNAEUS) J. GAERTNER, B. MEYER et SCHERBIUS Fl. Wett. 1: 219, 1799. — Syn.: *Sagina erecta* L. Sp. Pl. 128, 1753. — *Moenchia quaternella* EHRH. Neues Mag. Aertzte 5: 203, 1783. — *Alsinella quaternella* (EHRH.) MOENCH Meth. Pl. 222, 1794. — *Cerastium quaternellum* (EHRH.) FENZL Vers. Darstell. Alsin. 56, 1833. — *C. erectum* (L.) COSS. et GERM. Fl. Envir. Paris 39, 1845.

Exsikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 63.

Jednoleté nasivělé byliny s tenkým, 1-3 cm dl. větvenitým kořenem. Lodyhy přímé, 3-10(-15) cm vys., jednotlivé, jednoduché nebo od báze rozvětvené, oblé, často načervenalé. Listy čárkovitě kopinaté, řidčeji čárkovité, 6-13 mm dl., 2-3 mm šir., špičaté až zašpičatělé, celokrajné, přizemní krátce řapíkaté, v růžici, lodyžní na bázi mírně rozšířené a slabě srostlé, ve 2-4 párech, nejhořejší pár oddálený, jeho listy kratší (4-8 mm dl.). Květy 8-10 mm v průměru, často jednotlivé, řidčeji po 3-4 v řídkých vidlanech; listeny kopinaté, bylinné, s bělavým blanitým okrajem, horním lodyžním listům podobné; květní stopky přímé, za plodu až 6 cm dl. Kališní lístky kopinaté až úzce kopinaté, 4-8 mm dl., přímé, špičaté, zvláště vnitřní se širokým (až 1 mm) bělavým blanitým okrajem; korunní lístky kopinaté, tupé, bílé, o $\frac{1}{3}$ - $\frac{2}{3}$ kratší než kališní; tyčinky kratší než koruna; čnělky nazpět zkroucené. Tobolky vejcovitě elipsoidní, za zralosti o málo delší než kalich. Semena

okrouhle ledvinovitá, 0,6-0,8 mm šir., jemně papilnatá, červenohnědá. IV-V. Tf.

$2n = 36$ (extra fines)

Ekologie a cenologie: Suchá, výslunná, erozí nebo mechanickými zásahy narušená místa, travnaté lemy cest, meze, pastviny. Převážně na písčitých půdách ve společenstvech svazu *Thero-Airion*.

Rozšíření v ČSR: Druh dokladován v 50. letech minulého století od Šluknova v s. Čechách a z počátku tohoto století z Plzeňska (Dolní Bělá j. od Manětína). V té době nebyl již výskyt na Šluknovsku ověřen a krátce poté tento druh vyhynul i na lokalitě u Dolní Bělé. Během posledních desetiletí nebyl již v ČSR nalezen a jeho současný výskyt je dosti nepravděpodobný (snad jen adventivně). Lokality v ČSR (Šluknov, Dolní Bělá) leží vně víceméně souvislé severovýchodní hranice areálu (+). — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 120.

Staré literární údaje od Nových Hradů v j. Čechách, podobné jako údaje od Znojma a Hranic na Moravě jsou sporné (nejdou doloženy).

Celkové rozšíření: V ČSR se vyskytoval v nominálním poddruhu subsp. *erecta*, rozšířeném od Středozeří a z. Evropy (na sever do Anglie, Belgie a Holandska) po j. a stř. Německo, jinde ve stř. Evropě jen ojedinělé lokality (mnohdy adventivního původu); na východ ojediněle v Rumunsku, Řecku a Bulharsku. Subsp. *octandra* (ZIZ) COUTINHO roste pouze v z. Středozeří. — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 146; AFE 1983: 120.

8. *Lepyrodiclis* FENZL — oševnatka*)

Lepyrodiclis FENZL in ENDLICHER Gen. Pl. 966, 1840. — Syn.: *Arenaria* L. sect. *Lepyrodiclis* (FENZL) BENTHAM in BENTHAM et HOOKER fil. Gen. Pl. 1: 150, 1862.

Lit.: WAGENITZ G. (1957): Zur Gattung *Lepyrodiclis* Fenzl (Caryophyllaceae). Ann. Naturhist. Mus. Wien 61: 74-77. — JEHLÍK V. (1967): Příspěvek k poznání synantropní květeny Jablonecka. Sborn. Severočes. Mus.-Přír. Vědy 3:77-117.

Jednoleté byliny, ± pýřité až olysalé. Listy přisedlé nebo řapíkaté, kopinaté až úzce kopinaté. Květy v úžlabních a terminálních vidlanech; kališních lístků 5(-7), korunních lístků 5, na vrcholu uťaté nebo slabě vykrojené; tyčinek 10 (vz. 12 nebo 14) s nitkami k bázi se rozšiřujícími; semeník se 4 vajíčky, čnělky 2(-3). Tobolka otevírající se 2(-3) chlopněmi se 2(-3) vyvinutými semeny. — 3 druhy v Asii od Malé Asie do Himálaje, v Evropě jen zavlečen.

**1. *Lepyrodiclis holosteoides* (C. A. MEYER) FISCH.
et MEY. — oševnatka plevelová**

Lepyrodiclis holosteoides (C. A. MEYER) FENZL ex FISCHER et C. A. MEYER in SCHRENK Enum. Pl. Nov. 1: 93, 110, 1841. — Syn.: *Gouffea holosteoides* C. A. MEYER Verz. Pfl. Cauc. 217, 1831. — *Arenaria holosteoides* (C. A. MEYER) EDGEW. et HOOKER fil. in HOOKER fil. Fl. Brit. Ind. 1: 241, 1874.

Poléhavé nebo vystoupavé, většinou bohatě větvené byliny, podobné ptačinci velkokvětému, 40-100 cm vys. Listy 5-80 mm dl., 3-10 mm šir. Květní stopky za květu 1,5-2 × delší než ka-

lich. Kališní lístky nálevkovitě otevřené, vytrvalé; korunní lístky obvejčité až úzce obvejčité, na vrcholu uťaté nebo mělce vykrojené, bílé až růžové, delší než kališní lístky. Tobolky kulovité, drobně bradavčité, hnědé. V-VII. Tf.

$2n = ?$

Rozšíření v ČSR: Přechnodně druh zavlečen r. 1964 s obilím na nádraží v Jablonci nad Nisou (JEHLÍK 1967); do Evropy zavlečen ještě na několika místech v NSR (zde v polních kulturách). Původní od Přední Asie přes sově-

*) Zpracoval F. Dvořák.